

MRF 2022.212

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 18. august 2022, j.nr. 18/05542

Hjemvist Kalundborg Kommunes miljøgodkendelse af eksisterende havbrug på uændrede vilkår, da forsat drift udgør et projekt som defineret i habitatdirektivet. Habitatkonsekvensvurdering efterfølgende fremsendt af havbruget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet under klagesagen kunne ikke inddrages, da vurderingen i første række skulle indgå for vurderingen hos førsteinstansen, der ved afgørelse om hjemvisning vedrørende intensivt fiskeopdræt overgår til Miljøstyrelsen.

Sagen omhandlede virksomhed med fiskeopdræt fordelt på to havbrug placeret i Storebælt 1,5 km vest for øen Musholm henholdsvis 2,5 km øst for Musholm. Havbruget vest for Musholm blev etableret i henhold til en afgørelse meddelt af Vestsjællands Amt efter bekendtgørelse om saltvandsbaseret fiskeopdræt for i første række en midlertidig periode for produktionssæsonen 2001. I 2001 blev der udarbejdet en VVM-redegørelse baseret på et scenarium svarende til en kvælstofudledning på 200 tons fra havbruget vest for Musholm henholdsvis 25 tons for udledning fra havbruget mod øst samt for to alternativer med udledning 100 og 300 tons kvælstof. Modelberegningen for et scenarium med udledning af 100 tons kvælstof udviste i redegørelsen en forøget koncentration på 20-30 % i en afstand på 2,5 km syd for havbruget og 1,5 km mod nord. Endvidere udviste beregningen en forøgelse af biomasse for bundvegetation med 1-2 % i en zone på 800 m mod nord for havbruget og 200 m syd herfor. På baggrund af den kraftige vandgennemstrømning i Storebælt blev det dog vurderet, at der ikke ville forekomme forøget algevækst, og at gennemsigtigheden i vandsøjlen dermed ikke ville blive formindsket. Redegørelsen dannede grundlag for, at Vestsjællands Amt i februar 2002 vedtog tillæg 1 til Regionplan 2001-2012 vedrørende etablering af nyt havbrug vest for Musholm med retningslinje om, at der i perioden 2002-2003 maksimalt måtte udledes 25 tons kvælstof og 3 tons fosfor samt i perioden 2004-2005 henholdsvis 50 og 5,5 tons. Vestsjællands Amt meddelte den 27. februar 2002 tilladelse efter bekendtgørelse om saltvandsbaseret fiskeopdræt til i perioden 2002-2003 at anvende 700 tons foder med udledning af 25 tons kvælstof og 3 tons fosfor og i perioden herefter at udlede 50 tons kvælstof og 5,5 tons fosfor. Efter klage stadfæstede Miljøstyrelsen den 23. juni 2003 afgørelsen. Efterfølgende meddelte Vestsjællands Amt i 2005 tilladelse om udledning af kvælstof forøget til 100 tons samt 11 tons fosfor med samtidig screenings-afgørelse om, at tilladelsen kunne meddeles uden

udarbejdelse af ny VVM-redegørelse, da miljøpåvirkningen var oplyst i VVM-redegørelsen udarbejdet som grundlag for vedtagelse af tillægget til Regionsplan 2001-2012. Afgørelsen blev påklaget, hvor Miljøstyrelsen foretog ændring, således vilkårene blev nedsat til 90 tons kvælstof henholdsvis 10 tons fosfor, og hvor Miljøstyrelsen vedrørende havbrugets påvirkning af internationale naturbeskyttelsesområder henviste til en udtalelse fra Skov- og Naturstyrelsen, der fandt det sandsynliggjort, at udledningerne ikke i sig selv ville give anledning til forringelse af beskyttede naturtyper eller levesteder for arter. Havbruget er beliggende i nærhed af habitatområde H100 med udpegningsgrundlag for arten marsvin og naturtypen rev. Området er omfattet af Natura 2000-plan for område 116, Storebælt og Vresen, hvor udpegningsgrundlaget i 2018 blev udvidet til også at omfatte naturtypen sandbanke. Efter den overordnede målsætning i Natura 2000-planen sikres området økologiske integritet ved blandt andet ringe tilførsel af næringsstoffer og en lav næringsstofbelastning. I 2006 blev bekendtgørelse om saltvandsbaseret fiskeopdræt ophævet, hvorefter havbrug i stedet blev omfattet af bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed med en forpligtelse om senest den 15. marts 2014 at indsende ansøgning om miljøgodkendelse. Virksomheden for havbruget fremsendte i 2014 ansøgning om miljøgodkendelse med oplysning om, at der ikke var foretaget ændringer eller udvidelse af virksomheden, og der blev ansøgt om uændret udledning af kvælstof med et omfang på 90 tons og 10 tons fosfor. Vedrørende miljøpåvirkning ved udledning af næringsstoffer skete ansøgningen med henvisning til den modelberegning, der var anvendt for VVM-redegørelsen udarbejdet i 2001, samt undersøgelser foretaget af DHI i perioden 2001-2007 med søsalat som kontrolorganisme udsat på 10 stationer omkring Musholm. Med afgørelse af 20. marts 2017 meddelte Kalundborg Kommune afgørelse om miljøgodkendelse af havbruget, herunder med en vur-

dering af, at påvirkningen af de nærliggende Natura 2000-områder på baggrund af oplysningerne i ansøgningen ikke ville forhindre gunstig bevaringsstatus. Afgørelsen blev påklaget af Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund, der gjorde gældende, at det ansøgte havbrug i kumulation med havbruget øst for Musholm kunne påvirke Natura 2000-området for Storebælt væsentligt, og at miljøgodkendelsen krævede VVM-screening. Virksomheden gjorde heroverfor gældende, at der for afgørelsen om miljøgodkendelse af uændret drift ikke stilles krav om VVM-screening eller fornyet habitatvurdering, da de faktiske forhold var uændret i forhold tidspunkt for Skov- og Naturstyrelsens vurdering, som blev lagt til grund af Miljøstyrelsen for afgørelsen i 2006. Under klagesagsbehandlingen blev der af virksomheden fremsendt en habitatkonsekvensvurdering udarbejdet i 2020 med oplysning om, at vurderingen var gennemført af forretningsmæssige grunde som følge af et generelt fokus på forvaltning af habitatreglerne for eksisterende havbrug. Miljø- og Fødevarerklagenævnet (formanden) udtalte, at den fortsatte drift af havbruget vest for Musholm efter nævnets vurdering udgjorde et projekt som defineret i habitatdirektivet. Nævnet lagde vægt på, at udledningen af kvælstof og fosfor var egnet til at påvirke de naturtyper, der udgjorde udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området nr. 116, samt at området efterfølgende er udvidet med yderligere naturtyper, der er følsomme over for udledning af næringsstoffer. Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærkede, at eksisterende havbrug, der ansøger om miljøgodkendelse, hverken efter miljøbeskyttelsesloven eller tidligere meddelte tilladelser efter bekendtgørelse om saltvandsbaseret fiskeop-

dræt har retskrav på miljøgodkendelse. For vurdering efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, henviste nævnet til præmis 113 i EU-Domstolens dom i sag C-43/10, hvorefter fremgår: ”For så vidt angår de dele, for hvilke de kompetente myndigheder kan opnå den nødvendige vished, har Domstolen præciseret, at det bør udelukkes, at der ud fra et videnskabeligt synspunkt er rimelig tvivl, idet nævnte myndigheder bør støtte sig til den bedste videnskabelige viden på området”. Nævnet konstaterede, at der siden den modelberegning, som blev anvendt for VVM-redegørelsen udarbejdet i 2001, var blevet udviklet et nyt modelkompleks til brug for nye simuleringer anvendt i forbindelse med anden og tredje generation af vandplaner. Endvidere konstaterede nævnet, at VVM-redegørelsen fra 2001 ikke anførte statistiske usikkerheder for den anvendte modelberegning. Herudover fandt nævnet, at undersøgelserne med stationer for søsalat som kontrolorganisme ikke var selvstændigt egnet til at beskrive havbrugets påvirkning, da undersøgelsen var foretaget overfladenært, mens nedbrydning af sedimenteret organisk materiale i stille vejr og med høj temperatur i Natura 2000-området ville forekomme i dybere dele af Storebælt. Endelig lagde nævnet til grund, at vurderingen af den fremsendte habitatkonsekvensvurdering i første omgang burde ligge hos førsteinstansen. Da habitatvurderingen således ikke var baseret på opdaterede data, hjemviste Miljø- og Fødevarerklagenævnet sagen til fornyet behandling. For den fornyede behandling bemærkede nævnet, at ved hjemvisning af godkendelse af intensivt fiskeopdræt nærmere end 1 sømil fra kysten overgår kompetencen efter § 73, stk. 6, i bekendtgørelse om listevirksomhed til Miljøstyrelsen.

Kommentar: Afgørelsen giver anledning til to principielle bemærkninger, der angår konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6 henholdsvis VVM-screening af miljøgodkendelse af bestående havbrug og andre virksomheder efter miljøvurderingslovens § 21. I forhold til konsekvensvurdering ved fornyet godkendelse af bestående havbrug verserer der en retssag ved Østre Landsret, som i 2021 har rejst præjudicielle spørgsmål til EU-Domstolen (**MRF 2021.98 Ø**). Den præjudicielle sag C-278/21 blev afgjort i november 2022 af EU-Domstolen (**MRF 2022.193**), hvor det blev fastslået, at miljøgodkendelse til fortsat drift af havbrug på uændrede vilkår kun er omfattet af habitatdirektivets art. 6(3), når den oprindelige godkendelse af havbruget blev meddelt i strid med kravene i art. 6(3), medmindre der ved den mellemliggende konsekvensvurdering af vanddistriktsplanen er sket en dækkende vurdering af fortsat udledning fra havbruget. Det er i givet fald myndigheden, der skal udarbejde en sådan ny konsekvensvurdering, jf. ligeledes sag C-461/17. Hvilke konsekvenser

Østre Landsret drager af dommen i C-278/21 vides ikke, men udfaldet vil formentlig også have betydning for denne sag om havbrug ved Musholm i relation til habitatvurderingen. I relation til VVM-screeningen forholder klagenævnet sig ikke til de juridiske aspekter af klagerens indsigelse om, at placering af dette havbrug ved Musholm var et projekt og derfor omfattet af kravet om VVM-screening, henholdsvis Kalundborg Kommunes bemærkning om, at havbrugets udledning var dækket af det daværende amts miljøvurdering af regionplan, idet nævnet nøjes med at forholde sig til validiteten af de daværende modelberegninger i forhold til Natura 2000-områderne. Problemet er imidlertid dybere og vedrører den tidligere misforståede danske implementering af VVM-direktivet i planlovens regionplantillæg. Mere præcist var problemet, at et regionplantillæg netop ikke var en konkret VVM-tilladelse, der gav bygherren et retskrav på at gennemføre projektet, som det nu fremgår af miljøvurderingslovens § 5, stk. 8. Hvis det således lægges til grund, at et regionplantillæg var en gyldig implementering af en VVM-tilladelse, må der gives kommunen medhold i, at der ikke nødvendigvis kræves en VVM-screening for hvert enkelt havbrug. Dette var imidlertid næppe en korrekt implementering af VVM-direktivet, hvilket kan føre til, at der skal ske VVM-screening forud for ny godkendelse af samme projekt, uanset om de gamle modelberegninger var korrekte. Omvendt kan anføres, at det vil have uoverskuelige konsekvenser i dag, hvis der skal rettes op på Miljøministeriets omfattende misforståelser af VVM-direktivet. Driftsherren af en bestående virksomhed vil således ikke kunne bebrejdes, at den tidligere VVM-procedure var mangelfuld, hvis der skal søges om tilladelse til at fortsætte en virksomhed på uændrede vilkår, hvorfor det i disse tilfælde er VVM-myndigheden, der har ansvaret for den anmeldelse, som ellers kræves af bygherren efter miljøvurderingslovens § 19, hvilket klagenævnet nok burde have forholdt sig til i afgørelsen. Se om disse problemstillinger også Pagh og Haugsted: *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udg., 2022, s. 442 ff.

I relation til inddragelse af den af havbruget udarbejdede habitatvurdering under klagesagen afviger afgørelsen fra flere tidligere sager, hvor der under klagesagens behandling er fremlagt nye vurderinger af en tilladelses påvirkning af bilag IV-arter henholdsvis påvirkning af Natura 2000-områder. I alle de tidligere afgørelser har klagenævnet med henvisning til forvaltningsretlige principper om nova fundet, at disse vurderinger kan indgå i nævnets behandling, jf. f.eks. **MRF 2021.339/2 Mfk**, **MRF 2021.342 Mfk** og **MRF 2022.100 Mfk**. Hvis dette er korrekt, må det samme gælde i denne sag, uanset at førsteinstansen er skiftet til Miljøstyrelsen, da dette forhold er uden betydning for, hvilke oplysninger klagenævnet kan inddrage i afgørelsen. Det kan på baggrund af ovenstående principielle spørgsmål undre, at sagen blev afgjort som formandsafgørelse.

Ophævelse og hjemvisning i sag om miljøgodkendelse af [havbrug 1]

18/05542

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33, jf. § 91, stk. 1.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Kalundborg Kommunes afgørelse af 20. marts 2017 om miljøgodkendelse til fortsat drift af [havbrug 1], og hjemviser sagen til fornyet behandling.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. miljøbeskyttelseslovens § 101, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 18. april 2017 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund i en fælles klage.

Klager har navnlig anført, at

- der burde være foretaget en VVMscreening af projektet,
- Kalundborg Kommunes vurdering af havbrugets påvirkning af Natura 2000områderne i Storebælt er mangelfuld, og
- der er ikke hjemmel til at fastsætte vilkår om opdræt af tang, muslinger eller i lignende i miljøgodkendelsen som kompensation for en merudledning af kvælstof og fosfor.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.5.

2. Sagens oplysninger

2.1 Området

[havbrug 1] ligger i Storebælt, ca. 1,5 km vest for øen Musholm og indenfor 1 sømil fra kysten.

Ca. 2,5 km øst for [havbrug 1] og på modsatte side af Musholm ligger havbruget [havbrug 2], der har eksisteret siden 1979.

Natura 2000-område nr. 116 Storebælt og Vresen begynder ca. 5 km syd for [havbrug 1]. Derudover ligger havbruget ca. 14 km øst for Natura 2000-område nr. 109 Havet mellem Romsø og Hindsholm.

2.2 Sagens forhistorie

2.2.1 Tilladelse til pilotprojekt, regionsplan 2001-2012, miljøvurdering og havbrugstilladelse fra 2002 med senere ændringer

Ansøger, [V1],[4] ansøgte den 11. september 2000 det tidligere Vestsjællands Amt om tilladelse til at etablere et nyt havbrugsområde, [havbrug 1], i Storebælt vest for Musholm. Der blev søgt om tilladelse til at producere 700 ton fisk i år 2002, med heraf følgende ca. 25 ton udledt kvælstof og ca. 3 ton fosfor pr. år. Produktionen ønskedes samtidig fordoblet hvert år indtil udledningen af kvælstof nåede 200 ton, svarende til en årlig produktion på ca. 5.000 ton fisk. Formålet var at opnå et års erfaringsgrundlag for havbrugsdrift i helt åbent farvand, da det ifølge ansøger ville være risikabelt at iværksætte den forventede samlede fiskeproduktion uden en forudgående forsøgsperiode.

Vestsjællands Amt meddelte den 15. marts 2001 en midlertidig tilladelse for produktionssæsonen 2001 til etablering af et havbrugspilotprojekt i Storebælt med anvendelse af 200 ton foder, udledning af 7 ton kvælstof og 1 ton fosfor. Amtet vurderede i den forbindelse, at pilotprojektet ikke var VVM-pligtigt. Amtet oplyste i afgørelsen, at der var igangsat en VVM-proces med henblik på at afklare miljøkonsekvenserne for et nyt havbrugsområde på samme lokalitet.

Der blev udarbejdet en VVM-redegørelse for et planlagt havbrug i Storebælt vest for Musholm den 24. september 2001. VVM-redegørelsen bygger bl.a. på tekniske rapporter, der omfatter en kortlægning af de biologiske forhold vest for Musholm og modelberegninger, som belyser påvirkning af vandkvalitet og biologiske forhold ved driften af et havbrug vest for Musholm. Modelberegningerne er baseret på et scenarium svarende til en kvælstofudledning på 200 ton fra [havbrug 1] og 25 ton fra [havbrug 2] samt modelberegninger på to alternative scenarier svarende til en produktion med kvælstofudledning på henholdsvis 100 ton og 300 ton fra [havbrug 1].

Vestsjællands Amt vedtog i december 2001 Regionplan 2001-2012, hvori der blev udlagt et forslag til et nyt havbrugsområde vest for Musholm, dog uden, at der blev fastlagt en kvote for udledning af kvælstof. Det fremgik af planen, at der på landsplan maksimalt må udledes 560 ton kvælstof og 54 ton fosfor fra saltvandsbaseret fiskeopdræt. Amtet vedtog herefter den 25. februar 2002 tillæg 1 til Regionplan 2001-2012, om Nyt havbrug i Storebælt, herunder med følgende retningslinjer 11.3.24.1-3:

"11.3.24.1 Der udlægges et nyt havbrugsområde i Storebælt, vest for Musholm.

11.3.24.2 Der kan etableres et havbrug, hvor udledningen af kvælstof og fosfor øges trinvist, således at der i 2002 og 2003 maksimalt må udledes 25 tons kvælstof og 3 tons fosfor og i 2004 og 2005 maksimalt må udledes 50 tons kvælstof og 5,5 tons fosfor. Fra 2006 vil udledningerne kunne øges, såfremt dette ikke medfører uacceptable miljøpåvirkninger. Dette vil forudsætte en supplerende tilladelse samt - såfremt udvidelsen skønnes at have en væsentlig påvirkning af miljøet - tillige et regionplantillæg ledsaget af en redegørelse, der indeholder en særlig vurdering af anlæggets virkning på miljøet (VVM-redegørelse).

11.3.24.3 Området udlægges med lempet målsætning."

Vestsjællands Amt meddelte den 27. februar 2002 en havbrugstilladelse til [havbrug 1]. Ud fra et forsigtighedsprincip tillod amtet, at ansøger i henholdsvis 2002 og 2003 måtte anvende 700 ton foder og udlede 25 ton kvælstof og 3 ton fosfor, og fra 2004 og fremefter måtte udlede 50 ton kvælstof og 5,5 ton fosfor. Amtet lagde herved vægt på, at det i VVM-undersøgelserne blev konkluderet, at der ikke forventedes væsentlige lokale påvirkninger af miljøet ved en kvælstofudledning på 200 ton pr. år. Amtet bemærkede dog, at modelberegninger altid skal vurderes med forsigtighed, idet forudsætningerne for modelberegningerne kan være forbundet med usikkerhed. Dertil kom, at der i Danmark ikke var erfaringer med miljøpåvirkninger fra havbrug af den ansøgte størrelse eller erfaringer med, hvorvidt modelberegninger af miljøpåvirkninger fra denne størrelse havbrug holder stik.

Af tilladelsen fra februar 2002 fremgår det bl.a., at modelberegningerne af spredning af næringsstoffer, der var udarbejdet til VVM-redegørelsen, viste, at udledte næringsstoffer primært spredtes i nord-sydgående faner af varierende længde og varighed afhængig af mængderne af de udledte næringsstoffer. Af VVM-redegørelsens afsnit 6 om vurdering af virkninger på miljøet, fremgår det om uorganisk kvælstof og fosfors påvirkning af vandkvaliteten, at ved et havbrug vest for Musholm vil faner med en relativ forøgelse af den uorganiske kvælstofkoncentration på mere end 20 % kunne strække sig henholdsvis 3 km nord og 4 km syd for havbruget ved en kvælstofudledning på 200 ton. Videre følger det, at spredningen af næringsstoffer på tværs af den nord- og sydgående hovedstrømretning i Storebælt er begrænset. Med henvisning til VVM-redegørelsens figur 6.1, fremgår det desuden, at der i august og i den første halvdel af september ifølge modelberegningerne er en forøgelse af kvælstofkoncentrationen langs vestsiden af Musholm på 5-10 % ved et scenarie på 200 ton, hvilket i VVM-redegørelsen vurderes at være en marginal koncentrationsforøgelse. Det følger endvidere af vurderingen i VVM-redegørelsen, at udledningen af uorganisk fosfor er væsentlig mindre end udledningen af uorganisk kvælstof. Udledningen af fosfor giver anledning til forhøjede koncentrationer omkring havbrugene, men påvirkningsområderne er mindre end for kvælstof. Ved en udledning fra et havbrug vest for Musholm vil påvirkningsområdet ifølge modelberegningerne, figur 6.2 i VVM-redegørelse, være størst ved udledning af fosfor i anden halvdel af juni, hvor koncentrationen af uorganisk fosfor er forøget med mere end 20 % i en fane, som strækker sig 2 km nord for havbruget og 1,7 km syd for havbruget. Med henvisning til figur 6.3 og 6.4 i VVM-redegørelsen er det vurderet, at de gennemsnitlige koncentrationer af uorganisk kvælstof og fosfor i produktionsperioden er forøgede i et lille område omkring havbruget vest for Musholm og i et noget større område omkring havbruget øst for Musholm. Udledningen af næringsstoffer fra Halleby Å påvirker en væsentlig del af Musholm Bugt.

Det fremgår desuden af tilladelsen fra februar 2002, at der ved en årlig udledning på 100 ton kvælstof i første halvdel af september måned vil være en forøgelse af kvælstofkoncentrationen på 20-30 % henholdsvis 2,5 km syd for og 1,5 km nord for havbruget. En tilsvarende overkoncentration af fosfor vil ifølge tilladelsen strække sig henholdsvis 200 m syd for og 800 m nord for havbruget. Det fremgår desuden, at de forøgede koncentrationer ifølge modelberegningerne ikke vil føre til en øget algeproduktion i området på grund af den kraftige strøm i Storebælt. Dermed vil vandets gennemsigtighed ikke mindske som følge af driften af havbruget med deraf følgende udskygning af havbundens planter. Om påvirkningen af vegetationen viser modelberegningerne, at ved en kvælstofudledning på 100 ton pr. år vil bundvegetationens biomasse blive forøget med ca. 1-2 % i en zone på ca. 800 m nord for og 200 m syd for havbruget. Af tilladelsen fremgår det endvidere, at udledningen vil kunne øges, såfremt det skønnes, at udvidelsen ikke vil indebære en væsentlig påvirkning af miljøet. Der vil ifølge tilladelsen skulle foretages målinger af væksten af søsalat som et led i overvågningen af udledte næringsstoffer. DHI, der har udarbejdet modelberegningerne til VVM-redegørelsen fra 2001, har den 14. november 2019 til ansøger oplyst, at de ikke længere er i besiddelse af modelberegningerne af produktionsscenario med udledning af 100 ton kvælstof.

Miljøstyrelsen stadfæstede den 23. juni 2003 med enkelte vilkårsændringer Vestsjællands Amts havbrugstilladelse. Samtidig traf Miljøstyrelsen afgørelse om, at amtet senest den 30. juni 2004 skulle stille vilkår om den fortsatte brug af medicin og hjælpestoffer. Amtet tilføjede ved afgørelse af 4. marts 2004 nye vilkår og kvalitetskrav for kobber og antibiotika til tilladelsen.

2.2.2 Vestsjællands Amts havbrugstilladelse fra 2005, Miljøstyrelsens afgørelse fra 2006 med senere ændringer

Vestsjællands Amt meddelte den 6. december 2005 havbrugstilladelse til en årlig udledning af 100 ton kvælstof og 11 ton fosfor fra [havbrug 1]. Amtet vurderede samtidig på baggrund af en screening af miljøpåvirkningen, at en ny VVM-redegørelse af udvidelsen ikke var påkrævet, da konsekvenserne allerede var belyst i VVM-redegørelsen fra 2001. Af tilladelsen fremgår det, at undersøgelser af væksten af søsalat i 2004 viste, at der kunne registreres en vækst 1.000 m nord og syd for havbruget, samt 500 m øst for havbruget. Amtet bemærkede videre, at da den tilladte udledning af næringsstoffer blev øget burde målingerne af væksten af søsalat fortsætte.

Tilladelsen blev påklaget til Miljøstyrelsen, der den 30. juni 2006 stadfæstede afgørelsen bl.a. med den ændring, at den tilladte udledning af kvælstof og fosfor fra år 2009 blev reduceret til 90 ton kvælstof og 10 ton fosfor. Miljøstyrelsen anførte i afgørelsen, at den tilladte udledning skulle reduceres i forventning om, at udledningen af næringsstoffer fra havbruget kunne begrænses med 10 % ved samtidig opdræt af muslinger eller lignende. Styrelsen bemærkede, at hvis den samtidige produktion af muslinger eller lignende viste sig at være vellykket burde en yderligere reduktion i udledningen af næringsstoffer overvejes i forbindelse med, at havbruget skulle have en miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5. Om havbrugets påvirkning på internationale naturbeskyttelsesområder henviste Miljøstyrelsen til en udtalelse fra Skov- og Naturstyrelsen, der fandt det sandsynliggjort, at udledningerne fra ansøger ikke i sig selv ville give anledning til forringelser af de beskyttede naturtyper eller levestederne for arterne i de angivne internationale naturbeskyttelsesområder. Miljøstyrelsen tiltrådte Skov- og Naturstyrelsen vurdering og fandt derfor ikke et behov for en konsekvensvurdering.

Den 17. april 2008 meddelte Kalundborg Kommune tilladelse til udledning af kobber og antibiotika fra havbrugene [havbrug 2] og [havbrug 1]. Afgørelsens vilkår erstattede de vilkår i tilladelsen fra 2005, der omhandlede udledning af antibiotika og hjælpestoffer.

2.3 Den påklagede afgørelse

Kalundborg Kommune har den 20. marts 2017 meddelt miljøgodkendelse til drift af [havbrug 1] efter miljøbeskyttelseslovens § 33.[5]

Miljøgodkendelse er bl.a. meddelt på følgende vilkår:

"5. Der må kun opdrættes regnbueørred (Oncorhynchus mykiss). Hvis der er ønske om udsætning af andre fiskearter fremsendes ansøgning herom separat til tilsynsmyndigheden.

[...]

11. Der må ikke foretages fugleregulering på anlægget.

[...]

17. Blod fra gælning og afblødning af fiskene på brøndbåden skal opsamles i lukkede kar/dunke og bringes med i land. Bliver der behov for gælning og udledning af skyllevand og blod skal ske på land kræver dette en særskilt tilladelse fra Kalundborg Kommune.

[...]

19. Der må kun benyttes højenergi tørfoder med et bruttoenergiindhold på mindst 5,8 Mcal/kg tørstof og fodret må maksimalt indeholde 6,1 % kvælstof og 0,8 % fosfor. Nævnte grænser kan fraviges ved anvendelse af medicinfoder.

20. Produktionen skal tilrettelægges således, at foderkvotienten på årsbasis ikke overskrider 1,2 som gennemsnit for flere år og 1,3 for et enkelt år. Ved produktionen forstås vægten af tilvæksten af de på havbruget årligt produceret fisk (inkl. døde fisk), og ved foderkvotienten forstås den mængde foder målt i kg, der medgår til produktion af 1 kg fisk.

21. Der må maksimalt udledes 90 tons kvælstof og 10 tons fosfor pr. kalenderår.

22. Der kan yderligere udledes op til 10 tons kvælstof og 1 ton fosfor pr. kalenderår i det omfang der foretages tilsvarende kompensationsopdræt med muslinger, tang eller lign i vandområdet. Såfremt virksomheden ikke opnår tilstrækkelig kompensation ved kompensationsopdrættet - skal produktionen reduceres tilsvarende det følgende produktionsår - således at nettoudledningen over 2 år ikke overstiger 90 tons kvælstof og 10 tons fosfor årligt. Udledningen et enkelt år må ikke overstige 100 tons kvælstof og 11 tons fosfor.

23. Følgende udledningsværdier må ikke overstiges:

Kg pr. ton netto-produceret fisk.

N	P	Organisk stof (modifieret B15)
47,5	6	220

"

Kalundborg Kommune har desuden stillet vilkår om redegørelse for produktionsperioden (vilkår 47), vilkår om udarbejdelse af årsopgørelse over driftssæsonens produktion, foderforbrug, fodertype m.v. (vilkår 48), samt vilkår om at mulighederne for optimering af det anvendte foder, så udskillelsen af N og P minimeres, løbende skal undersøges (vilkår 49).

Det fremgår af ansøgningen af 14. marts 2014 med præciseringer i april 2015, at der er ansøgt om miljøgodkendelse til [havbrug 1], herunder godkendelse til udledning af 90 ton kvælstof og 10 ton fosfor og tilladelse til udledning af kobber og udvalgte antibiotika, samt godkendelse til yderligere udledning af 10 ton kvælstof og 1 ton fosfor mod fuld kompensation gennem muslingeopdræt. Ifølge ansøgningen er der ikke foretaget udvidelser eller ændringer af virksomheden, og ansøgningen omfatter ikke ændringer af produktionen i forhold til gældende tilladelser. Samt at havbruget har været lokaliseret på den nuværende position siden 2005.

Ansøgningen er indgivet i henhold til godkendelsesbekendtgørelsens § 69, stk. 2,[6] hvorefter bestående virksomheder omfattet af listepunkt I 203 i bilag 2 til godkendelsesbekendtgørelsen,[7] der ikke hidtil var godkendt efter miljøbeskyttelseslovens § 33, senest den 15. marts 2014 skulle ansøge om godkendelse.

Det fremgår af afgørelsen, at Kalundborg Kommune har vurderet, at det ansøgte anlæg er undtaget fra kravet om VVM-pligt, jf. bilag 1, pkt. 32, i bekendtgørelse nr. 957 af 27. juni 2016 om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM). Kommunen har henvist til, at det følger af § 17, stk. 2, i dagældende VVM-bekendtgørelse nr. 1440 af 23. november 2016 om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) i medfør af lov om planlægning, at for anmeldelser af projekter, der er indgivet før den 1. januar 2017, finder reglerne i bekendtgørelse nr. 957 af 27. juni 2016 om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) anvendelse. Det følger herefter af bilag 1, pkt. 32 til bekendtgørelse nr. 957, at:

"32. Saltvandsbaseret fiskeopdræt, hvor det samlede anlægsprojekt er placeret indenfor en afstand af 1 sømil fra kysten - dog undtagen opdræt indenfor de i en endeligt vedtaget kommuneplan eller vandplan udlagte områder til fiskeopdræt."

Kalundborg Kommune har anført, at havbruget er lokaliseret i området ved Musholm, der er udlagt til saltvandshavbrug, jf. Naturstyrelsens vandplan, samt at der ikke er ansøgt om ændringer eller udvidelser.

Om påvirkningen af de nærliggende Natura 2000-områder, herunder habitatområderne nr. 100,[8] nr. 93[9] og nr. 138,[10] har Kalundborg Kommune vurderet, at [havbrug 1] ikke vil forhindre en gunstig bevaringsstatus. Kommunen har herved vurderet, at ansøger har redegjort tilstrækkeligt for udbredelsen af stoffer, der udledes fra havbruget. Kommunen har desuden lagt vægt på, at ansøgers fortyndingsberegninger har vist, at de udledte stoffer, der potentielt vil kunne påvirke Natura 2000-områderne, er fortyndet til under vandkvalitetskriterierne, inden stofferne når Natura 2000-områderne. Derudover har kommunen vurderet, at ansøger har redegjort tilstrækkeligt for påvirkningerne af havpattedyr, hvorefter der ifølge kommunen ikke er noget, der tyder på, at havpattedyrene vil blive påvirket væsentligt. Kommunen har herefter ikke fundet anledning til at stille særskilte vilkår i relation til Natura 2000-beskyttelsen.

Det fremgår om vandkvaliteten af afsnit 7.5 i den miljøtekniske beskrivelse og vurdering i ansøgningsmaterialet, der er medtaget som et bilag til afgørelsen, at søsalat har været anvendt som kontrolorganisme ved [havbrug 1] siden 1999. Særligt er der henvist til resultater fra undersøgelser gennemført i perioden 2006-2012. På baggrund heraf bliver det konkluderet af ansøger, at der ikke er noget, der tyder på, at havbrugsdriften ved [havbrug 1] har en negativ indvirkning på vandkvaliteten eller vil have det i fremtiden.

Af rapporter udarbejdet af DHI i perioden 2002-2008 på baggrund af undersøgelser af søsalat udsat omkring Musholm, der blev gennemført i 2001-2007, fremgår det om metoden til undersøgelser af søsalat, at der har været udsat søsalat på i alt 10 stationer. På hver station blev udsat søsalat i et rør, der blev fastgjort til en plastikbøjle, der var ophængt under en blåse en meter under vandoverfladen. Af rapporten fra 2008 fremgår, at stationerne blev placeret i stigende afstande fra 0-2.000 m nord, 30-500 m øst og 0-1.000 m syd for [havbrug 1].

Kalundborg Kommune har på baggrund af oplysningerne fra ansøgningsmaterialet vurderet, at ansøger har redegjort for havbrugets påvirkning af vandkvaliteten med næringsstoffer. Kommunen har lagt til grund, at ved en udbredelse på mere end 1.500 m fra havbruget er forøgelsen af kvælstofkoncentrationen under 20 % ved en udledning på 200 ton kvælstof. Henset til, at der søges om tilladelse til udledning af 90 ton kvælstof, har kommunen antaget, at påvirkningen må forventes at være endnu mindre, samt vurderet, at havbrugets udledning af næringsstoffer kan foregå under hensyntagen til vandkvaliteten og især de mere sårbare kystnære områder, hvor ålegræsudbredelsen er afhængig af sigtedybden.

2.2.4 Natur- og planforhold

2.2.4.1 Natura 2000-område nr. 116 Centrale Storebælt og Vresen.

Natura 2000-plan for perioden 2010-2015

Den første plan for Natura 2000-område nr. 116 er Natura 2000-plan 2010-2015 område nr. 116 for Centrale Storebælt og Vresen.[11]

Natura 2000-området består af de to tidligere Natura 2000-områder nr. 165, Sprogø og Halskov Rev, herunder fuglebeskyttelsesområde F98, og Natura 2000-område nr. 116, Vresen, herunder fuglebeskyttelsesområde F73 og af habitatområde H100, samt et nyt udpeget område langs Storebæltbroen, der udvider det oprindelige habitatområde H100, og som alene er udpeget af hensyn til beskyttelse af marsvin.[12]

Natura 2000-plan 2010-2015 for område nr. 116 for Centrale Storebælt og Vresen, omfatter alene de tidligere Natura 2000-områder nr. 165 Sprogø og Halskov Rev og nr. 116 Vresen. Ifølge planen vil planlægningen for udvidelsen af H100 først blive foretaget i planperioden 2016-2021.

Udpegningsgrundlaget for habitatområde H100 er arten marsvin (1351) og naturtypen rev (1170). For fuglebeskyttelsesområde F73 er udpegningsgrundlaget edderfugl og for F98 edderfugl og splitterne.

Det fremgår af Natura 2000-planen 2010-2015, at:

“Næringsstofbelastning via luften og afstrømning fra land udgør en trussel mod områdets havområder. Selvom belastningen af havområderne over de seneste årtier er reduceret, er den fortsat så høj, at miljøtilstanden i Storebælt ikke er stabil. Således forekommer der iltsvind i de dybere dele af Storebælt, og der optræder jævnligt masseopblomstringer af planteplankton og løst drivende alger.

Bundfaunaens sammensætning og fiskebestandene påvirkes negativt af disse forhold og dermed påvirkes fødegrundlaget for marsvin og splitterne, der lever af fisk. I tilfælde af iltsvind påvirkes edderfugl også negativt. Truslen fra næringsstoffer er nærmere beskrevet i vandplanerne.

Pesticider og andre miljøfarlige stoffer tilføres fra spildevand, landbrug, havbrug, havne, skibsfart mm til havområderne og er en trussel for dyrelivet der bl.a. er tilknyttet de marine naturtyper i de indre danske farvande. Truslen fra miljøfarlige stoffer i havet er nærmere beskrevet i vandplanen. Der er målt høje koncentrationer af miljøfarlige stoffer i marsvin fra de danske farvande sammenlignet med andre havdyr og sammenlignet med marsvin fra farvande uden for de danske.”

Det fremgår af planens afsnit om vurdering af bevaringsstatus og prognose, at prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for rev, blandt andet da for høj tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer reducerer udbredelsen heraf, og for edderfugle på grund af et fald i antallet af rastende og fouragerende edderfugle siden 1980'erne.

Den overordnede målsætning i Natura 2000-planerne er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsmålsætning for naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget. Det er således blandt andet et overordnet mål, at de marine naturtyper opnår en god vandkvalitet med en veludviklet fauna og bundvegetation, som kan sikre fødegrundlaget for edderfugle, splitterne og marsvin. Hertil kommer et mål om, at området udvikles til et af landets vigtige yngle- og rasteområder for splitterne og edderfugl, samt at arternes levesteder bliver tilstrækkeligt store og forstyrrelsesfrie og rummer velegnede muligheder for fouragering og egnede ynglesteder. Områdets hydrologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en ringe/ingen tilførsel af næringsstoffer, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Også i de konkrete målsætninger for naturtyper og arter er det i Natura 2000-planen angivet, at de skal have en gunstig bevaringsstatus. Denne konkrete målsætning gælder også for naturtyper og arter uden tilstandsvurdering og/eller med en ukendt prognose, herunder de marine naturtyper. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for områdets udpegede arter, edderfugl og splitterne, skal stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder, samt at der sikres et kerneområde for marsvin med gode yngle- og fourageringsmuligheder.

Natura 2000-plan for perioden 2016-2021

Natura 2000-planen 2016-2021 for Natura 2000-område nr. 116 for Storebælt og Vresen[13] erstattede den 20. april 2016 Natura 2000-planen for perioden 2010-2015. I den forbindelse er udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 116 ændret, så den også omfatter naturtyperne strandvold med flerårige planter (1220), strandvold med enårlige planter (1210) og arten dværgterne.

Prognosen for rev (1170) og edderfugle er uændret i forhold til planen for 2010-2015.

Den overordnede målsætning i Natura 2000-planen for område nr. 116 er bl.a.:

“De marine naturtyper opnår en god vandkvalitet med veludviklet fauna og bundvegetation, som kan sikre fødegrundlaget for edderfugl, splitterne, dværgterne og marsvin.

Området udvikles til et af landets vigtige yngle- og rasteområder for splitterne, dværgterne og edderfugl, således at arterne får store og stabile bestande. Arternes levesteder bliver tilstrækkeligt store og forstyrrelsesfrie og rummer velegnede muligheder for fouragering og egnede ynglesteder.

Området sikres som et af landets vigtigste yngle- og fourageringsområder for marsvin.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en ringe/ingen tilførsel af næringsstoffer, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.”

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 116 blev den 1. november 2018 i forbindelse med en generel justering af Natura 2000-områderne udvidet til også at omfatte naturtypen sandbanke (1110).[14]

Udkast til Natura 2000-plan for perioden 2022-2027

Af udkastet til Natura 2000-plan for område nr. 116 for planperioden 2022-2027 fremgår følgende udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 100: [15]

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 100		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Lagune* (1150)
	Bugt (1160)	Rev (1170)
	Strandvold med enårige planter (1210)	Strandvold med flerårige planter (1220)
	Kystklint/klippe (1230)	
Arter:	Marsvin (1351)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-21. Naturtypen enårig vegetation på stenet strandvold (1210) er ikke til stede i habitatområde H100. Naturtypen gennemgås derfor ikke yderligere.

Udpegningsgrundlaget er således udvidet med naturtyperne bugt, kystklint/klippe og lagune.

Om forekomsten af de marine naturtyper fremgår, at:

”Stenrev (1170): Udgør den største del af områdets marine naturtyper. Mellemstor til stor dækning af flora og fauna. På stenene vokser brunalger, mellem stenene vokser ålegræs spredt. Biogene rev (1170) findes vest for Sprogø, nordøst for Agerø Sund og vest for Omø. Disse rev er primært dannet af blåmuslinger.

Bugter og vige (1160): Findes syd for Nyborg, nord for Halskov og langs kysten mellem Korsør og Skælskør.

Sandbanker (1110): Findes enkelte steder, dels som kystnære revler, dels som strøm-dominerede sandbølger.”

Om den overordnede målsætning fremgår af afsnit 3.1 i udkastet til planen:

”Målet er, at områdets marine naturtyper, som alle har stærkt ugunstig bevaringsstatus, stor eller særlig forekomst i Danmark, får en veludviklet bundvegetation og fauna, som bl.a. kan sikre fødegrundlaget for marsvin samt yngle- og trækfugle på udpegningsgrundlaget. Der er særligt fokus på de udbredte forekomster af stenrev (1170) samt bugter og vige (1160).

[...]

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Derudover sikres god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.”

2.2.4.2 Vandplan, for Hovedvandopland 2.5, Smålandsfarvandet, 2009-2015

Af Vandplan 2009-2015 Smålandsfarvandet, hovedvandopland 2.5, fremgår det, at hovedoplandet består af en række indre og åbne vandområder. [16] [havbrug 1] ligger i vandområdet Musholm Bugt, Ydre del, der er et åbent kystområde.

Ifølge vandplanen er miljømålet for kystvande fastsat til ”god økologisk tilstand”. Miljømålet omfatter økologisk og kemisk tilstand.

Miljømålet for økologisk tilstand for kystvande er fastsat ud fra dybdeudbredelsen af ålegræs. Fastlæggelsen af dybdeudbredelsen tager udgangspunkt i historiske data for dybdeudbredelsen og betegnes referencetilstanden. De øvrige biologiske og fysisk-kemiske kvalitetsselementer, f.eks. niveauet for kvælstofindhold, samt kvælstofbelastning af vandområdet, indgår ikke i en egentlig tilstandsvurdering. Disse parametre kan indgå som støtteparametre i en *supplerende* tilstandsvurdering, der alene indikerer, om der er målopfyldelse, i tilfælde af at datagrundlaget for dybdegrænsen af ålegræs ikke er tilstrækkeligt.

Miljømålet for kemisk tilstand vurderes alene ud fra vandrammedirektivets prioriterede stoffer, samt stoffer for hvilke der på fællesskabsniveau er fastsat miljøkvalitetskrav (de tidligere Liste 1-stoffer).[17]

Ifølge planens redegørelsesdel er de mest betydende forurenende stoffer i Hovedvandopland Smålandsfarvandet næringsstoffer (kvælstof og fosfor), iltforbrugende organiske stoffer og miljøfarlige forurenende stoffer (pesticider og andre miljøfarlige forurenende stoffer). Om påvirkninger af kystvande fremgår det, at de forurenende stoffer bl.a. er næringsstoffer fra især jordbrug og spildevand, miljøfarlige- og forurenende stoffer fra havbrug og intern påvirkning fra ophobet fosfor i kystvandenes sediment.

Det fremgår uddybende af planens redegørelsesdel, at den økologiske tilstand for kystområderne overvejende er baseret på en vurdering af dybdeudbredelsen af ålegræs, som indikator på niveauet af belastningen med næringsstoffer. Næringsstoffer vil således øge væksten af plankton og énårige makroalger, som vil skabe dårlige lysforhold for ålegræs, og dermed reducere dybdeudbredelsen af ålegræs.

Af planen fremgår det endvidere, at da der ikke eksisterer et historisk datasæt for dybdeudbredelse af ålegræs for kystvande i vandområdet, er referencetilstanden fastsat med baggrund i historiske data for dybdeudbredelsen af ålegræs på landsplan. For ”Musholm Bugt, Ydre del” er referencetilstand fastsat til 12,2 m.[18]

Af planens redegørelsesdel fremgår det desuden, at ingen af vandområderne, som planen omfatter, når miljømålet god økologisk tilstand vurderet ud fra dybdeudbredelsen af ålegræs. Det er således nødvendigt at reducere påvirkningen af områderne med kvælstof og fosfor.

Af vandplanens kortmateriale for Hovedvandopland Smålandsfarvandet, jf. Miljøministeriets digitale kortmateriale i MiljøGIS[19] fremgår det, at den økologiske tilstand for kystvande i vandområdet "Musholm Bugt, Ydre del" er "ukendt", mens den kemiske tilstand for vandområdet ikke er angivet på grund af et utilstrækkeligt datagrundlag.

Af vandplanens redegørelsesdel fremgår det, at havbrug og industri er den største punktkilde med hensyn til udledning af organisk stof (B15) i hovedoplandet.

Det fremgår endvidere af vandplanens redegørelsesdel, at der i Musholm Bugt indre og ydre del findes 2 havbrug samt, at:[20]

Udledningen af kvælstof, fosfor og B15 fra havbrugene udgør henholdsvis 23 %, 17 % og 35 % af den samlede udledning fra punktkilderne i Hovedvandopland Smålandsfarvandet.

På årsplan bidrager havbrugene kun med en mindre del af den samlede næringsstofbelastning til kystvandene. I sommerperioden hvor næringsstofbelastningen fra land er lav, og mængden af planktonalger i vandet er begrænset af de tilførte næringsstofmængder, kan havbrugenes udledning af kvælstof og fosfor dog lokalt udgøre et væsentligt bidrag til fortsat vækst af planktonalger i vandet.

Sæsonvariationen i udledningen af næringsstoffer fra havbrug skyldes, at fiskene sættes ud i burene om foråret, og fodringen (og hermed udledningen af næringsstoffer) tiltager hen mod slagtingen af fiskene om efteråret. Næringsstofudledningen fra havbrug, omend relativt begrænset set i forhold til den samlede årlige næringsstofbelastning, kommer dog på et kritisk tidspunkt af året, hvor betydningen lokalt ikke nødvendigvis er uvæsentlig i forhold til miljøtilstanden.

Der vil i forbindelse med medicinering af fiskene i burene være en risiko for spredning af eksempelvis antibiotika til det omgivende vandmiljø.

2.2.4.3 Vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Sjælland

Vandplan 2009-2015 for Smålandsfarvandet, Hovedvandopland 2.5, er erstattet af Vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Sjælland, der blev offentliggjort den 27. juni 2016.[21] Vandområdeplanerne 2015-2021 udgøres dels af plandokumenter og dels af digitalt kortmateriale på Miljøministeriets MiljøGIS.[22]

Afgrænsningen af vandområdet, som [havbrug 1] ligger i, blev ændret, så havbruget nu ligger i kystvandet "Jammerland Bugt" i hovedvandopland 2.1 Kalundborg.

Af vandområdeplanen fremgår det, at miljømålene for kystvande både omfatter en økologisk tilstand og en kemisk tilstand. I miljømålet for den økologiske tilstand indgår kvalitetselementerne for ålegræs, klorofyl og bundfauna, og miljøfarlige forurenende stoffer, mens der i vurdering af den kemiske tilstand indgår prioriterede stoffer og visse andre forurenende stoffer med EU-fastsatte miljøkvalitetskrav.[23]

I Vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Sjælland er miljømålet for kystvande fastsat til god økologisk tilstand og god kemisk tilstand.[24]

I vandområdeplanen er tilstandene for de økologiske kvalitetselementer, som indgår i vurderingen af den økologiske tilstand for kystvandene, vurderet. Kvalitetselementet med den laveste tilstandsklasse afgør den samlede økologiske tilstand for kystvandsområdet.

Af vandområdeplanens kortmateriale for kystvandet "Jammerland Bugt" fremgår det,[25] at:

- den økologiske tilstand vurderet på baggrund af de miljøfarlige forurenende stoffer, for hvilke der er fastsat nationale miljøkvalitetskrav, er ukendt.
- den økologiske tilstand for kvalitetselementet ålegræs er ukendt.
- den økologiske tilstand for kvalitetselementet klorofyl er ukendt.
- den økologiske tilstand for kvalitetselementet bundfauna er god.
- den samlede økologiske tilstand er moderat.
- den kemiske tilstand er ukendt.

I vandplanen konstateres det, at der er et samlet behov for yderligere reduktion af kvælstoftilførslen til kystvande, såfremt der skal opnås god tilstand i disse.

Det fremgår endvidere af vandområdeplanen, at der i vandområdedistrikt Sjælland er 11 havbrug og indpumpningsanlæg, som påvirker kystvandenes vandkvalitet med vandbårne næringsstoffer og miljøfarlige forurenende stoffer.

2.2.4.4 Vandområdeplan 2021-2027 for vandområdedistrikt Sjælland

Vandområdeplanerne for 2021-2027 var i offentlig høring frem til den 22. juni 2022. Høringsmaterialet bestod bl.a. af forslag til vandområdeplanerne 2021-2027 med tilhørende kortgrundlag på MiljøGIS.

[havbrug 1] ligger i henhold til MiljøGIS i hovedvandopland Kalundborg, delopland Jammerland Bugt og Musholm Bugt.[26] Miljømålene for økologisk og kemisk tilstand er god tilstand. Det fremgår af MiljøGIS, at den økologiske og kemiske tilstand for deloplandet er henholdsvis moderat og ikke-god.

2.2.4.5 Klagens indhold

Klager har navnlig anført, at Kalundborg Kommune burde have foretaget en VVM-screening af det ansøgte. Klager har i den forbindelse henvist til Skov- og Naturstyrelsens notits af 22. oktober 2007 om VVM af eksisterende anlæg. Med baggrund i bl.a. EU-domstolens dom Kommissionen mod Spanien[27] vurderede styrelsen, at:

"Når der på et senere tidspunkt stilles krav om tilladelse eller godkendelse af et sådant anlæg, der ikke tidligere er miljøvurderet (VVM), og hvor der er mulighed for at fastsætte nye vilkår eller betingelser, og hvor tilladelsen eller godkendelsen er forudsætning for fortsat drift, bliver anlægget omfattet af krav om screening og/eller miljøvurdering inden tilladelsen eller godkendelsen kan meddeles."

Klager har desuden anført, at der burde være udført en vurdering af, om det ansøgte havbrug i kumulation med havbruget [havbrug 2] kan påvirke Natura 2000-områderne i Storebælt væsentligt. I den forbindelse har klager bemærket, at det burde fremgå af miljøgodkendelsen, hvor stor en andel af den samlede belastning med kvælstof, fosfor og organisk stof BI(5) [havbrug 1], i kumulation med Havbruget [havbrug 2], bidrager med i Storebælt.

Endvidere har klager anført, at det er en væsentlig mangel, at udledning af BI(5) ikke omtales, samt at udledningen ikke er en del af udledningstilladelsen i godkendelsen.

Om vilkår 5 i miljøgodkendelsen har klager anført, at der med formuleringen åbnes op for opdræt af andre fisk end de tilladte regnbueørreder, hvilket ikke kan være meningen i forbindelse med fastsættelse af vilkår i en miljøgodkendelse.

I forhold til vilkår 11 har klager anført, at det er en mangel, at det ikke fremgår af miljøgodkendelsen, at ejer af havbruget har søgt om tilladelse til at udvide området, hvor der må benyttes vildtafværgemiddel i form af laserlys.

Derudover har klager i forhold til vilkår 17, om gælning og aflødning af fisk anført, at klager ikke forstår meningen med vilkåret.

Klager har yderligere anført, at vilkår 21 om værdier for maksimalt godkendt udledning af kvælstof og fosfor og vilkår 22 om godkendelse af udledning af yderligere 10 ton kvælstof og 1 ton fosfor mod kompensationsopdræt med muslinger, tang eller lignende ikke kan indgå i samme miljøgodkendelse. Hertil har klager anført, at vilkår 22 er problematisk, da der mangler dokumentation for, at vilkåret kan opfyldes, og da der ikke er lovhjemmel til at opstille vilkåret.

Endeligt har klager anført, at vilkårene om egenkontrol ikke er fyldestgørende, herunder at tilsynet ikke kan kontrollere, om vilkårene for havbrugets udledning er overholdt, da der ikke er fastsat vilkår om maksimalt foderforbrug, men i stedet er fastsat vilkår om maksimale udledningsværdier.

2.2.4.6 Kalundborg Kommunes bemærkninger til klagen

Kalundborg Kommune har den 24. maj 2017 til klagen gentaget det ved afgørelsen fremførte i forhold til kravet om VVM-pligt. Kommunen har desuden henvist til, at der den 25. februar 2002 i forbindelse med etablering af [havbrug 1] blev gennemført VVM med udarbejdelse af Regionplantillæg, jf. Vestsjællands Amts Regionsplan 2001-2012, tillæg 1.

I forhold til påvirkningen af Natura 2000-områder i Storebælt har kommunen henvist til den miljøtekniske beskrivelse og vurdering, der er vedlagt som bilag til miljøgodkendelsen, herunder afsnit 7 om vurdering af observerede og fremtidige miljøkonsekvenser, og 8.1 om Frednings- og naturbeskyttelsesområder. Afsnit 7 tager ifølge kommunen udgangspunkt i VVM-redegørelsen fra 2001, sammenholdt med resultater og viden opnået fra ansøgers egenkontrol i perioden 1993-2003. Derudover har Kalundborg Kommune henvist til Skov- og Naturstyrelsens udtalelse og vurdering i forbindelse med Miljøstyrelsens afgørelse om stadfæstelse af havbrugstilladelse den 30. juni 2006, se hertil ovenfor afsnit 2.2.2.

I forhold til afgørelsens vilkår 5 har Kalundborg Kommune bemærket, at det netop fremgår af vilkåret, at udsættes der andre arter end regnbueørreder, kræver det en godkendelse.

I forhold til vilkår 11 har Kalundborg Kommune bemærket, at vilkåret alene omhandler afskydning, gift og lignende i forbindelse med regulering af fugle, og ikke opstilling af vildtafværgemidler (laserlys), idet kommunen ikke er myndighed i forhold til disse midler.

Til vilkår 17 har Kalundborg Kommune bemærket, at vilkårets første del retter sig mod blødning på brøndbåden og at vilkårets anden del retter sig mod blødning på land.

Kalundborg Kommune har til vilkår 21 og vilkår 22 bemærket, at vilkår 21 omhandler nettoudledning og vilkår 22 omhandler bruttoudledning, samt at det ikke er kommunens vurdering, at der er tale om merudledning. I den forbindelse har kommunen henvist til Miljøstyrelsens afgørelse af 30. juni 2006, hvor Miljøstyrelsen fastsatte krav om, at udledningerne af kvælstof og fosfor skulle reduceres ved hjælp af opdræt af muslinger, tang eller lignende.

Om vilkårene for egenkontrol har Kalundborg Kommune bemærket, at der med vilkår 21-23 er fastsat vilkår om maksimale udledninger af kvælstof og fosfor, samt at kontrollen med udledningen heraf sker i henhold til vilkår 47 (vilkår om forudgående redegørelse for produktionsperioden, samt midtvejsstatus) og 48 (vilkår om årsopgørelse).

2.2.4.7 Andre bemærkninger til klagen

Ansøger har flere gange og senest den 30. oktober 2019 fremsendt supplerende bemærkninger til klagen. Ansøgers bemærkninger er i sin helhed indgået i sagens behandling.

Ansøger har anført, at havbruget er undtaget for VVM-pligt, jf. bilag 1, pkt. 32 i VVM-bekendtgørelse nr. 957 af 27. juni 2016, jf. § 57 i dagældende miljøvurderingslov[28], jf. § 17, stk. 2 i VVM-bekendtgørelse nr. 1440 af 23. november 2016.

Ansøger har anført, at der er udført en gyldig og relevant habitatvurdering i forbindelse med miljøgodkendelserne til [havbrug 2] og [havbrug 1], samt at der ikke kan stilles krav om fornyet habitatkonsekvensvurdering, da det faktuelle grundlag for havbrugene er uændret siden sidste habitatkonsekvensvurdering. Ansøger har i den forbindelse henvist til VVM-redegørelsen, der blev udarbejdet i 2001 i forbindelse med etableringen af [havbrug 1], og som indeholder beregninger baseret på udledning af henholdsvis 100, 200 og 300 ton kvælstof fra [havbrug 1] i kombination med en udledning på 25 ton kvælstof fra [havbrug 2]. I VVM-redegørelsen blev der ikke påvist væsentlige negative effekter ved udledningerne, der i øvrigt overstiger de nuværende godkendte udledninger. Der er således taget højde for de kumulative effekter ved en væsentlig større udledning fra de to havbrug. Hertil kommer, at Vestsjællands Amt den 6. december 2005 meddelte en ny havbrugstilladelse til udvidelse af [havbrug 1], der blev påklaget til Miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen forelagde i 2006 sagen for Skov- og Naturstyrelsen, der vurderede, at det ikke er:

"sandsynliggjort, at udledningen fra [nævnets præcisering: Ansøger] i sig selv giver anledning til forringelser af de beskyttede naturtyper eller levestederne for arterne i de angivne internationale naturbeskyttelsesområder. Styrelsen finder derfor ikke, at der er behov for en konsekvensvurdering"

og at

"det ikke er sandsynliggjort, at de konkrete udledninger af næringsalte m.v. fra [nævnets præcisering: Ansøger] i sig selv vil kunne registreres i de i Storebælt udpegede internationale naturbeskyttelsesområder, og påvirkninger fra havbruget kan således ikke kategoriseres som værende væsentligt. Skov- og Naturstyrelsen finder ligeledes, at det ikke er påvist, at udledningen fra [nævnets præcisering: Ansøger] i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke de internationale naturbeskyttelsesområder."

Miljøstyrelsen tilsluttede sig Skov- og Naturstyrelsens vurderinger, og stadfæstede den 30. juni 2006 med nogle ændringer i relation til den samlede aktivitet Vestsjællands Amts havbrugstilladelse. Vurderingerne fra 2006 er videreført i forbindelse med miljøgodkendelsesprocessen for [havbrug 2] og [havbrug 1], men opdateret med blandt andet data fra havbrugenes egenkontrol i den mellemliggende periode.

I forhold til fastsættelse af vilkår om udledning af organisk stof (udtrykt som BI(5)) har ansøger henvist til vilkår 23 om, at der maksimalt må udledes 220 kg organisk stof pr. ton nettoproduceret fisk. Ansøger har desuden henvist til indholdet i vilkår 39 og 41, og anført at iltforbruget i forbindelse med udledningerne fra havbruget, herved er behandlet.

I forhold til vilkår 11 har ansøger anført, at tilladelsen til vildtafværgemidler vedrørte et muslingeanlæg, 260Ø, samt at den blev givet for en kortere periode i forbindelse med et forsøg med skånsom og miljøvenlig vildtafværgning. Hertil kommer, at forsøget er afsluttet og tilladelsen udløbet.

Ansøger har endvidere bemærket, at der med vilkårene i miljøgodkendelsen om udledning af kvælstof og fosfor ikke er tale om tilladelse til en øget udledning, men om en reduceret udledning af næringstoffer via kompensationsopræt.

2.2.4.8 Nye oplysninger under sagens behandling

I 2019 indledte Miljøstyrelsen en gennemgang af placeringstilladelserne på havbrugsområdet med henblik på at undersøge gyldigheden af placeringstilladelserne for en række havbrug, herunder [havbrug 1].

Ansøger har den 19. juni 2020 overfor nævnet oplyst, at ansøger i 2019, da der opstod en diskussion om forvaltning og implikationer af habitatreglerne for eksisterende havbrugsvirksomhed, fik gennemført og udarbejdet en fuld habitatkonsekvensvurdering for havbruget. Beslutningen om at få gennemført en fuld habitatkonsekvensvurdering blev truffet af forretningsmæssige grunde og hensyn, samt for at styrke og sikre beslutningsgrundlaget til sagsbehandling og afklaring af en sag om placeringstilladelse til havbruget, der blev behandlet af Miljøstyrelsen.

Formålet med habitatkonsekvensvurderingen var at vurdere effekten fra havbruget på de nærmeste habitatområder i henhold til områdernes marine udpegningsgrundlag og trusselsvurdering. Af det ikke tekniske resumé i habitatkonsekvensvurderingen fremgår bl.a., at habitatkonsekvensvurderingen er baseret på dynamisk, mekanistisk modellering med et modelkompleks, der er baseret på det modelkompleks, der blev udviklet til brug for Naturstyrelsens projekt "Implementering af modeller til brug for vandforvaltningen", [29] der senere er videreudviklet i forbindelse med tredjegerations vandplaner.

Ansøger finder, at habitatkonsekvensvurderingen er relevant for nærværende sag om miljøgodkendelsen.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over.

Det følger endvidere af § 11, stk. 2, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse til de væsentligste forhold.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har fundet anledning til at behandle klagepunktet om vurdering af påvirkning af Natura 2000-områder og har som følge af resultatet heraf ikke taget stilling til sagens øvrige klagepunkter. Nævnet har dog fundet anledning til at anføre en række forhold, som Miljøstyrelsen som nuværende godkendelsesmyndighed vil skulle tage i betragtning i forbindelse med en fornyet behandling af sagen, se nærmere i afsnit 3.4.

3.2 Vurdering af påvirkning af Natura 2000-områder

3.2.1 Miljøbeskyttelsesloven – godkendelse af bestående havbrug

Virksomheder, anlæg eller indretninger, der er optaget på den i miljøbeskyttelseslovens § 35 nævnte liste (listevirksomhed), må ikke anlægges eller påbegyndes, før der er meddelt godkendelse heraf, jf. miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, 1. pkt.

Den i miljøbeskyttelseslovens § 35 nævnte liste fremgår af bilag 1 og 2 til godkendelsesbekendtgørelsen. [30]

Det ansøgte anlæg var på tidspunktet for Kalundborg Kommunes afgørelse om miljøgodkendelse optaget på bilag 2, listepunkt I 203 i den på afgørelsestidspunktet gældende godkendelsesbekendtgørelse.

Ifølge § 65, stk. 3, 2. pkt. i gældende godkendelsesbekendtgørelse, skal verserende klagesager om intensivt fiskeopræt, hvor det samlede anlæg er beliggende nærmere end 1 sømil fra kysten, færdigbehandles efter reglerne i nugældende godkendelsesbekendtgørelse, hvor havbrug som det ansøgte er optaget på bilag 2, listepunkt I 205. Det ansøgte anlæg er således omfattet af et krav om miljøgodkendelse.

3.2.2 Habitatbekendtgørelsen – vurdering af påvirkning af Natura 2000-områder

Ifølge habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, 1. pkt., skal der forud for, at der træffes afgørelse i medfør af de bestemmelser, der er nævnt i § 7, foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer eller projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. [31] Det følger af § 6, stk. 4, at vurderingen skal fremgå af afgørelsen. Det fremgår af § 7, stk. 6, nr. 6, [32] at godkendelse af virksomheder m.v. efter miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, er omfattet af § 6.

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 1. pkt. Viser konsekvensvurderingen, at projektet vil skade Natura 2000-området, kan der som udgangspunkt ikke meddeles godkendelse til det ansøgte, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 2. pkt.

Bestemmelsen i habitatbekendtgørelsens § 7 implementerer bl.a. habitatdirektivets^[33] artikel 6, stk. 3, der har følgende ordlyd:

”Stk. 3. Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de - hvis det anses for nødvendigt - har hørt offentligheden.”

EU-Domstolen fortolker bestemmelsen sådan, at myndigheden skal foretage en vurdering af, om det kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke den udpegede lokalitets gunstige bevaringsstatus væsentligt (væsentlighedsvurdering). Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt projektet ønskes fremmet, foretages en nærmere vurdering (konsekvensvurdering).^[34]

Om den indledende væsentlighedsvurdering har EU-Domstolen udtalt, at når en plan eller et projekt, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for en lokalitets forvaltning, risikerer at skade bevaringsmålsætningen for lokaliteten, skal planen eller projektet anses for at kunne påvirke denne lokalitet væsentligt. Bedømmelsen af nævnte risiko skal foretages i lyset af den i en sådan plan eller et sådant projekt omhandlede lokalitets særlige kendetegn og miljømæssige vilkår.^[35]

Om konsekvensvurderingen har EU-Domstolen endvidere udtalt, at denne vurdering skal omfatte alle aspekter af projektet, som kan påvirke bevaringsmålsætningen for den omhandlede lokalitet, og at vurderingen skal ske på baggrund af den bedste videnskabelige viden på området. Der kan kun gives tilladelse, såfremt der er opnået vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger for den omhandlede lokalitet, og at det først forholder sig således, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at projektet ikke har skadelige virkninger for den omhandlede lokalitets integritet.^[36]

EU-Domstolen har endvidere udtalt, at habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, kræver af de nationale myndigheder, at de i forbindelse med undersøgelsen af den kumulative virkning tager hensyn til alle de projekter, der i forbindelse med et projekt, hvortil der søges om tilladelse, vil kunne have en væsentlig virkning med hensyn til de målsætninger, som direktivet forfølger, selv om disse projekter er af ældre dato end datoen for direktivets gennemførelse.^[37]

Vurderingen skal foretages både for planer og projekter beliggende indenfor og udenfor udpegede Natura 2000-områder. Myndighederne skal ved deres vurdering af udpegningsgrundlaget således også foretage en vurdering af, om projektet kan skade ind i et udpeget område selv om projektet måtte ligge uden for området.^[38]

3.2.3 Generelt om miljøforhold i relation til udledninger fra akvakulturanlæg til havmiljøet

Akvakulturanlæg udleder kvælstof (N) og fosfor (P) på uorganisk form, samt organisk stof. Udledninger af næringsstofferne kan bidrage til algeopblomstringer, da planktonalger har brug for næringsstoffer på uorganisk form for at kunne vokse og formere sig.

Udledninger af organisk stof fra akvakulturanlæg kan også indirekte bidrage til algeopblomstringer, da det kvælstof og fosfor, der er bundet i det organiske stof, omdannes til uorganiske næringsstoffer, når det organiske stof nedbrydes.

Algeopblomstringer medfører mere uklart vand, og bundvegetation, såsom ålegræs og makroalger, der er afhængige af tilførsel af lys, bliver derved udskygget eller får reduceret vækst. Dette medfører, at udbredelsen og tætheden af bundplanter reduceres, da de ikke kan gro til tilsvarende dybde som tidligere.

Udledninger af næringsstoffer kan også medføre øget vækst af epifytter (påvækst) på bundvegetationen samt øge forekomsten af trådalger og opportunistiske makroalger så som søsalat, hvilket ligeledes kan være med til at udskygge bundlevende planter.

Mindsket udbredelse og tæthed af bundvegetation, såsom ålegræs, kan have en negativ virkning på fauna, der har bundvegetationen som fødegrundlag eller som levested.

Algeopblomstringer medfører ved algernes død også sedimentation af organisk stof.

Udledninger af organisk stof

og næringsstoffer fra akvakulturanlæg kan således direkte og indirekte medvirke til, at der opstår iltsvind, når organisk stof nedbrydes under forbrug af ilt. Sådanne iltsvind kan medføre, at bunddyr og planter i området dør.

Hvis udledningen fra akvakulturanlægget sker i et habitatområde, eller hvis strømmen ved udledning fra et akvakulturanlæg går fra akvakulturanlægget og ind i et habitatområde, kan akvakulturanlæggets udledning af næringsstoffer og organisk stof dermed påvirke habitatområdets marine udpegningsgrundlag negativt, hvis udpegningsgrundlagets naturtyper eller arter er følsomme over for næringsstoffer, iltsvind, ændringer i udbredelsen og tætheden af bundvegetationen eller den dertil tilknyttede fauna.

3.2.4 Habitatbekendtgørelsens anvendelsesområde

Ansøger har i sine bemærkninger til klagen anført, at rekursmyndighedens vurdering i en tidligere klagesag, om at det ikke er påvist, at udledningen fra havbrugene i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke omkringliggende Natura 2000-områder, må udelukke et fornyet krav om habitatkonsekvensvurdering af de samme forhold.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet konstaterer, at kravet om en havbrugstilladelse i 2006 blev erstattet af et krav om miljøgodkendelse, og bekendtgørelsen om saltvandsbaseret fiskeopdræt blev ophævet som følge heraf, jf. bekendtgørelse nr. 143 af 1. marts 2006. Af bekendtgørelsens overgangsbestemmelser fulgte det bl.a., at de eksisterende havbrug inden den 15. marts 2014 skulle søge om en miljøgodkendelse.

Det følger af habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 6, nr. 6, jf. § 6, stk. 1, at før der kan træffes afgørelse om miljøgodkendelse af projekter efter miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Det følger endvidere af bekendtgørelsens § 6, stk. 4, at selve vurderingen skal fremgå af afgørelsen.

EU-Domstolen har fastslået, at begrebet "projekter" i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, er bredere og omfatter mere end det tilsvarende begreb i VVM-direktivet.^[39] Domstolen har desuden fastslået, at det med henblik på at afgøre, om en aktivitet kan kvalificeres som et "projekt" i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3's forstand, skal undersøges, om aktiviteten kan påvirke en beskyttet lokalitet væsentlig.^[40]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at den fortsatte drift af [havbrug 1] udgør et projekt i habitatdirektivets forstand. Nævnet har herved lagt vægt på, at [havbrug 1] udleder fosfor og kvælstof, der er egnet til at påvirke de anførte naturtyper på udpegningsgrundlaget på de omkringliggende Natura 2000-områder væsentligt. Hertil kommer, at der siden 2001 er foretaget ændringer i Natura 2000-områdernes fysiske afgrænsning, ligesom området er udvidet med naturtyper på udpegningsgrundlaget, som er følsomme over for påvirkning fra udledning af næringsstoffer.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at eksisterende havbrug, der ansøger om en miljøgodkendelse hverken efter miljøbeskyttelsesloven eller på andet grundlag, f.eks. i kraft af den tidligere meddelte havbrugstilladelse, har et retskrav på at få meddelt en miljøgodkendelse, idet en sådan kræver en omfattende vurdering af, om godkendelsesbetingelserne er opfyldt. Derudover vil en række regler i relation til vandrammedirektivet skulle iagttages.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder derfor, at havbruget under alle omstændigheder i hvert fald vil skulle underkastes en væsentlighedsvurdering efter habitatreglerne i forbindelse med overgangen til en miljøgodkendelsesordning.

3.2.5 Den konkrete vurdering af påvirkningen af Natura 2000-områder

Kalundborg Kommune har vurderet, at der er redegjort tilstrækkeligt for udbredelsen af udledte stoffer fra havbruget. Redegørelsen for havbrugets miljøeffekter tager udgangspunkt i VVM-redegørelsen fra 2001, herunder modelleringerne foretaget i den forbindelse, sammenholdt med resultater og viden fra ansøgers egenkontrol i perioden 1993-2013. Kommunen har vurderet, at der ikke er noget, der tyder på, at stofferne vil have en koncentration over vandkvalitetskriterierne, og at havbruget ikke vil forhindre en gunstig bevaringsstatus i Natura 2000-områder nr. 116 og nr. 109. Derudover er der henvist til, at Skov- og Naturstyrelsen i 2006 udtalte, at det ikke var sandsynliggjort, at de konkrete udledninger af næringsstoffer fra [havbrug 1] i sig selv ville kunne registreres i de i Storebælt udpegede internationale naturbeskyttelsesområder, samt at påvirkningen ikke kunne kategoriseres som værende væsentlig.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at planen for Natura 2000-område nr. 116 i lighed med vandplaner og vandområdeplaner viser, at vandområdet og Natura 2000-område nr. 116, er følsomt over for kvælstof og fosfor.

Det følger af EU-Domstolens praksis, at en vurdering efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, skal baseres på opdateret data, jf. præmis 113 i EU-Domstolens dom i Nomarchiaki Aftodioikisi Aitolokarnanias m.fl., hvoraf fremgår:^[41]

"For så vidt angår de dele, for hvilke de kompetente myndigheder kan opnå den nødvendige vished, har Domstolen præciseret, at det bør udelukkes, at der ud fra et videnskabeligt synspunkt er rimelig tvivl, idet nævnte myndigheder bør støtte sig til den bedste videnskabelige viden på området."

Det er Miljø- og Fødevarerklagenævnets opfattelse, at den marine model, der er benyttet i VVM-redegørelsen fra 2001, ikke kan betragtes som benyttelse af opdaterede data. Nævnet bemærker herved, at der siden 2001 er udviklet nyere simuleringsmodeller til brug inden for marin forvaltning.^[42] Nævnet lægger vægt på, at ansøger i 2020 til brug for en habitatkonsekvensvurdering af havbrugene [havbrug 2] og [havbrug 1], har fået udviklet et nyt modelkompleks, der er udviklet på baggrund af nye simuleringsmodeller anvendt i forbindelse med anden og tredje generation af vandplaner. Hertil kommer, at der ikke i VVM-redegørelsen ses at være modelsimuleringer på "worst case"-scenarier, og at VVM-redegørelsen ikke angiver statistiske usikkerheder på modelsimuleringerne eller valideringen af disse. Nævnet vurderer desuden, at der ikke ved den løbende egenkontrol på [havbrug 1] er fremkommet nye data til vurdering af påvirkningen på Natura 2000-området, der ligger ca. 5 km syd for [havbrug 1]. Nævnet har herved lagt vægt på, at egenkontrollen er foretaget i umiddelbar nærhed og ikke længere væk end 2.000 m fra havbrugsområdet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet vurderer desuden, at de gennemførte søsalatforsøg ikke selvstændigt er egnede til at beskrive havbrugets effekt på vandkvaliteten og på Natura 2000-område nr. 116. Forsøgene bibringer derfor ikke nye data, som kan udelukke en påvirkning af Natura 2000-området. Det forhold, at søsalatundersøgelserne i havbrugets egenkontrol viser, at søsalats vækst stimuleres tæt på havbruget, er efter nævnets opfattelse ikke nødvendigvis udtryk for, at der ikke er nogen effekt fra havbruget, hvor søsalats vækst ikke er dokumenteret stimuleret. Søsalatundersøgelserne er således foretaget på 1 meters dybde, hvorfor undersøgelserne primært siger noget om påvirkninger i overfladevandet.

Søsalatforsøgene foretaget nær overfladen af vandsøjlen vurderes på grund af den fremherskende nordgående strøm i overfladevandet i området ikke at være specielt egnede til vurdering af havbrugenes påvirkning af de marine naturtyper i bundvandet i det sydligt beliggende Natura 2000-område nr. 116, som primært vil kunne påvirkes af havbruget via indtrængende bundvand nordfra. Dertil kommer, at andre alger kan reagere (vækste) anderledes og på lavere næringsstoffilførsel end søsalat.

Søsalatforsøgene skal efter nævnets vurdering således understøttes af andre undersøgelser. I nærværende sag er "de andre undersøgelser" gennemført i forbindelse med VVM-redegørelsen fra 2001, der som anført oven for ikke kan betragtes som benyttelse af opdaterede data.

Hertil kommer, at udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 116 er ændret, bl.a. ved tilføjelse af nye naturtyper. Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker i den forbindelse, at det ikke af afgørelsen fremgår, om Kalundborg Kommune har forholdt sig til de ændringer i udpegningen og udpegningsgrundlaget, der er sket mellem ansøgningen (2014) og afgørelsen (2017). Det har desuden ikke været muligt for kommunen at forholde sig til ændringerne i form af udvidelse af udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 100 (del af Natura 2000-område nr. 116) bl.a. med naturtyperne sandbanke og bugt, der er gennemført efter kommunens afgørelse.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker i den forbindelse, at der i modelleringen i VVM-redegørelsen fra 2001 ved en kvælstofudledning på 200 ton ses en koncentrationsforøgelse på 5-10 % uorganisk kvælstof 10 km sydpå i august og september fra [havbrug 1], samt en koncentrationsforøgelse på 10-20 % 5-6 km syd for havbruget. Det er ikke i VVM-redegørelsen beskrevet, om koncentrationsforøgelsen kun kan forekomme i august og september, og eventuelt hvorfor. Dertil kommer, at det af oplysningerne i VVM-redegørelse fra 2001 fremgår, at der ved en udledning på 100 ton kvælstof i første halvdel af september måned vil forekomme en forøgelse af kvælstofindholdet på 20-30 % henholdsvis 2,5 km syd for og 1,5 km nord for havbruget. Det kan på baggrund af ovennævnte oplysninger ikke afvises, at uorganisk kvælstof i perioder kan transporteres ind i Natura 2000-

området fra [havbrug 1], hvor naturtyperne rev samt bugter, som er på udpegningsgrundlaget, er beliggende under 6 km syd for [havbrug 1]. Ifølge DCE's artikel 17 afrapportering fra 2019 "Bevaringsstatus for naturtyper og arter", er eutrofiering af middelbetydning for naturtypen rev, mens eutrofiering er af høj betydning for sandbanker og bugter, jf. tabel 2.1b. Påvirkningsfaktorer på marine naturtyper i DCE artiklen.[43]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker desuden, at VVM-redegørelsens figur 6.6 om den maksimale påvirkning af bunden i begyndelsen af september omkring det planlagte havbrug vest for Musholm ved et scenarie på 200 ton viser, at det organiske stof flytter sig fra [havbrug 1] i retning af Natura 2000-området. Der henvises i den forbindelse til det for Miljøstyrelsen udarbejdede materiale om kravspecifikationer til EU-udbud til rammeaftale til udarbejdelse af habitatkonsekvensvurderinger for havbrug, herunder bilag 1b – Krav til modelleringer,[44] hvoraf det fremgår, at:

"den hurtige nedbrydelighed af det sedimenterede materiale afhængigt af den arealspecifikke belastning, temperatur og iltforhold, resultere i temperaturafhængig iltforbrugende nedbrydningsrater af fiskefoderet og fækalerne, som i vækstsæsonen potentielt kan skabe iltvind".

Såfremt der sker en transport af det sedimenterede organiske materiale ind i Natura 2000-området vil nedbrydningen således kunne påvirke iltforholdene i Natura 2000-området. Især i de dybere dele af Storebælt[45] i perioder med stille vejr, høj temperatur og kraftigt springlag (opdeling af øvre og nedre vandmasser på grund af en temperatur/salinitetsgradient) i vandsøjlen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker endvidere, at det forhold, at de udledte stoffer fra havbruget ikke har en koncentration over vandkvalitetskriterierne, ikke tilsidesætter habitatbekendtgørelsens krav om at foretage en konkret væsentligheds- og eventuel også en konsekvensvurdering. Det er således nævnets opfattelse, at også næringsstofbelastningen, der udgår fra udledninger fra akvakulturanlæg i havmiljøet, i sig selv eller i kumulation med andre planer og projekter kan have en væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder.

Endelig har ansøger anført, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal lægge habitatkonsekvensvurderingen for [havbrug 1] fra 2020 til grund ved behandling af nærværende klagesag. Da Kalundborg Kommune ikke har haft mulighed for at forholde sig til habitatkonsekvensvurderingen fra 2020, men har anset en væsentlighedsvurdering for tilstrækkelig, afviser nævnet at inddrage habitatkonsekvensvurderingen i nævnets behandling af sagen. Nævnet finder, at vurderingen af påvirkningen af et Natura 2000-område i lyset af en habitatkonsekvensvurdering i første omgang bør ligge hos førsteinstansen.

3.3 Miljø- og Fødevarerklagenævnets øvrige bemærkninger

Miljø- og Fødevarerklagenævnet gør opmærksom på, at den fornyede behandling af sagen skal overføres til Miljøstyrelsen, jf. godkendelsesbekendtgørelsens § 73, stk. 6. Kalundborg Kommune skal i den forbindelse iagttage godkendelsesbekendtgørelsens § 73, stk. 7. Nævnet bemærker, at kommunen den 21. marts 2022 har oplyst, at sagen er overdraget til Miljøstyrelsen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at nævnet ikke med nærværende afgørelse har forholdt sig til påvirkningen af Natura 2000-område nr. 109 Havet mellem Romsø og Hindsholm og Romsø. Miljøstyrelsen skal i forbindelse med den nye behandling af sagen også forholde sig til påvirkningen af dette område.

Særligt om vilkår om kompensationsopdræt

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at miljøbeskyttelseslovens § 35, stk. 3, hvorefter Miljø- og Fødevarerministeren blev bemyndiget til at fastsætte regler om, at der ved godkendelse af nye havbrug eller ved udvidelse af eksisterende havbrug kan stilles vilkår om etablering og drift af kompenserende marinevirkemidler (opdræt af muslinger eller dyrkning af tang), er ophævet ved § 1 i lov nr. 1904 af 11. december 2020 om ændring af lov om miljøbeskyttelse. Bemyndigelsen i § 35, stk. 3, blev ikke udnyttet.

3.4 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnet ophæver Kalundborg Kommunes afgørelse af 20. marts 2017 om miljøgodkendelse til fortsat drift af [havbrug 1], og hjemviser sagen til fornyet behandling.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 100 af 19. januar 2022 om miljøbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevarerklagenævnet mv.

[4] Virksomheden hed [V2] A/S frem til 30. november 2009.

[5] Dagældende lovbekendtgørelse nr. 1189 af 27. september 2016 om miljøbeskyttelse med senere ændringer.

[6] Bekendtgørelse nr. 669 af 24. juni 2014 om godkendelse af listevirksomhed (dagældende godkendelsesbekendtgørelse). Bestemmelsen er siden videreført senest i § 70, stk. 2 i bekendtgørelse nr. 1394 af 21. juni 2021 om godkendelse af listevirksomhed (nugældende godkendelsesbekendtgørelse).

[7] Dagældende listepunkt I 203: Havbrug, dvs. opdrætsanlæg bestående af netbure, trådkasser eller lignende placeret i marine vandområder, hvor det samlede anlæg er beliggende nærmere end 1 sømil fra kysten, og hvis drift forudsætter anvendelse af foder. Listepunkt I 203 er siden Kalundborg Kommunes afgørelse om at meddele miljøgodkendelse udgået af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 2.

[8] Del af Natura 2000-område nr. 116, Centrale Storebælt og Vresen i Natura 2000-plan 2016-2021.

[9] Del af Natura 2000-område nr. 109, Havet mellem Romsø og Hindsholm samt Romsø i Natura 2000-plan 2016-2021.

- [10] Del af Natura 2000-område nr. 157, Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken i Natura 2000-plan 2016-2021.
- [11] <https://mst.dk/media/120044/116plan.pdf> (<https://mst.dk/media/120044/116plan.pdf>)
- [12] Udpeget i bekendtgørelse nr. 63 af 11. januar 2010 om ændring af bekendtgørelse om udpegnings og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.
- [13] [Natura 2000-plan 2016-2021 for Centrale Storebælt og Vresen, Natura 2000-område nr. 116, Habitatområde H100, Fuglebeskyttelsesområde F73 og F98](https://mst.dk/media/130522/n116_n2000plan_2016-21.pdf) (https://mst.dk/media/130522/n116_n2000plan_2016-21.pdf).
- [14] [Udpegningsgrundlag for habitat- og fuglebeskyttelsesområder, den 5. marts 2019](https://mst.dk/media/173563/upg-til-nye-omr.pdf) (<https://mst.dk/media/173563/upg-til-nye-omr.pdf>)
- [15] [Udkast til Natura 2000-plan 2022-2027, Centrale Storebælt og Vresen, Natura 2000-område nr. 116, Habitatområde H100, Fuglebeskyttelsesområde F73 og F98](https://mst.dk/media/232476/n116-natura-2000-plan-2022-27-centrale-storebaelt.pdf). (<https://mst.dk/media/232476/n116-natura-2000-plan-2022-27-centrale-storebaelt.pdf>)
- [16] https://mst.dk/media/129623/25-smaalandsfarvandet_med_forside.pdf (https://mst.dk/media/129623/25-smaalandsfarvandet_med_forside.pdf)
- [17] Stoffer, der er omfattet af relevante datterdirektiver under Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2006/11/EF om forurening, der er forårsaget af udledning af visse farlige stoffer i Fællesskabets vandmiljø.
- [18] Jf. side 139 i Vandplan 2009-2015, Smålandsfarvandet, Hovedopland 2.5.
- [19] [MiljøGIS - Vandplaner \(2010-2015\) - udgivet Oktober 2014](https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?mapheight=833&mapwidth=1925&label=&ignorefavorite=true&profile=vandrammedirektiv1-2014&selectorgroups=VP1_2014-K2-3&layers=theme-dtk_skaermkort_daempet_daf+theme-vp1_2014-kyst_okotils&opacities=1+1&mapext=589987.1294905115+6129517.264959218+673737.3620171254+6165634.55273632&maprotation) (https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?mapheight=833&mapwidth=1925&label=&ignorefavorite=true&profile=vandrammedirektiv1-2014&selectorgroups=VP1_2014-K2-3&layers=theme-dtk_skaermkort_daempet_daf+theme-vp1_2014-kyst_okotils&opacities=1+1&mapext=589987.1294905115+6129517.264959218+673737.3620171254+6165634.55273632&maprotation)
- [20] Jf. side 93 i Vandplan 2010-2015, Smålandfarvandet, Hovedvandsopland 2.5, Vanddistrikt Sjælland.
- [21] <https://mst.dk/media/122171/revideret-vandomraadeplan-sjaelland-d-28062016.pdf> (<https://mst.dk/media/122171/revideret-vandomraadeplan-sjaelland-d-28062016.pdf>).
- [22] <http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=vandrammedirektiv2-2016> (<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=vandrammedirektiv2-2016>).
- [23] Miljøkvalitetskrav for de prioriterede stoffer er fastsat i EU-regi, jf. direktiv 2013/39/EU, mens miljøkvalitetskrav for de øvrige miljøfarlige forurenende stoffer vurderet under den økologiske tilstand er fastsat nationalt, jf. bekendtgørelse 1022 af 19/08/2010
- [24] Fastsat i bekendtgørelse nr. 795 af 24. juni 2016 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster
- [25] [MiljøGIS for Vandområdeplanerne 2015-2021](https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?mapheight=792&mapwidth=1925&label=&ignorefavorite=true&profile=vandrammedirektiv2-bek-2019&selectorgroups=VP16-K9+VP16-K3&layers=theme-dtk_skaermkort_daempet_daf+theme-vp2_2016-kystvande_tilstand_kemisk+theme-vp2_2016-kystvande_okotilstand_samlet+theme-vp2_2016-kystvande&opacities=1+1+1+1&mapext=590470.1985772662+6128269.558456029+676591.9909199979+6163570.522296513&maprotation). (https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?mapheight=792&mapwidth=1925&label=&ignorefavorite=true&profile=vandrammedirektiv2-bek-2019&selectorgroups=VP16-K9+VP16-K3&layers=theme-dtk_skaermkort_daempet_daf+theme-vp2_2016-kystvande_tilstand_kemisk+theme-vp2_2016-kystvande_okotilstand_samlet+theme-vp2_2016-kystvande&opacities=1+1+1+1&mapext=590470.1985772662+6128269.558456029+676591.9909199979+6163570.522296513&maprotation)
- [26] [MiljøGIS for høring af vandområdeplaner 2021-2027, Miljøstyrelsen](https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?mapheight=833&mapwidth=1925&label=&ignorefavorite=true&profile=vandrammedirektiv3hoering2021&selectorgroups=VP3h21-K9+VP3h21-K3+K9-kystvande+K6-kyst&layers=theme-dtk_skaermkort_daempet_daf+theme-vp3h2021-kystvande_okotilstand_samlet+theme-vp3h2021-havbrug+userpoint+userline+userpolygon+selectorpoint+selectorline+selectorpolygon+selectorbufferzone&opacities=1+1+1+1+1+1+1+1+1&mapext=5669) (https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?mapheight=833&mapwidth=1925&label=&ignorefavorite=true&profile=vandrammedirektiv3hoering2021&selectorgroups=VP3h21-K9+VP3h21-K3+K9-kystvande+K6-kyst&layers=theme-dtk_skaermkort_daempet_daf+theme-vp3h2021-kystvande_okotilstand_samlet+theme-vp3h2021-havbrug+userpoint+userline+userpolygon+selectorpoint+selectorline+selectorpolygon+selectorbufferzone&opacities=1+1+1+1+1+1+1+1+1&mapext=5669)
- [27] Dom C-416/02 af 8. september 2005 (Kommissionen mod Spanien)
- [28] Lovbekendtgørelse nr. 448 af 10. maj 2017 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).
- [29] Jf. [Modeller for Danske Fjorde og Kystnære Havområder - Del 1, Metode til bestemmelse af målbelastning](https://naturstyrelsen.dk/media/131361/3_1_modeller-for-danske-fjorde-og-kystnaere-havomraader-del1.pdf), https://naturstyrelsen.dk/media/131361/3_1_modeller-for-danske-fjorde-og-kystnaere-havomraader-del1.pdf (https://naturstyrelsen.dk/media/131361/3_1_modeller-for-danske-fjorde-og-kystnaere-havomraader-del1.pdf).
- [30] Bekendtgørelse nr. 2080 af 15. november 2021 om godkendelse af listevirksomhed, der trådte i kraft den 1. januar 2022, jf. § 64, stk. 1.
- [31] Bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021 om udpegnings og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, der trådte i kraft den 1. december 2021.
- [32] Den dagældende § 7, stk. 7, nr. 6, i bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegnings og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.
- [33] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.
- [34] Sag C-127/02 (Waddenzee, dom af 7. september 2004), præmis 45.
- [35] Waddenzee-dommen, præmis 49.
- [36] Waddenzee-dommen, præmis 61.
- [37] Sag C-142/16 (Moorburg), præmis 58-62.
- [38] Sag C-98/03 (Kommissionen mod Tyskland), præmis 50 og 51 samt Moorburg, præmis 29.
- [39] Se præmis 63 og 66 i EU-domstolens dom af 7. november 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA, C-293-17 og C-294/17.
- [40] Se præmis 67 i EU-domstolens dom af 7. november 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA, C-293-17 og C-294/17.
- [41] Dom af 11. september 2012, sag C-43/10 Nomarchiaki Aftodiokisi Aitolokarnanias m.fl.

[42] Jf. Erichsen AC, Kaas H, Timmermann K, Markager S, Christensen J, & C Murray (2014). Modeller for Danske Fjorde og Kystnære Havområder – Del 1. Metode til bestemmelse af målbelastning. Dokumentation. Rapport om NST projektet "Implementeringen af modeller til brug for vandforvaltningen". http://naturstyrelsen.dk/media/131361/3_1_modeller-for-danske-fjorde-og-kystnaere-havomraader-del1.pdf (http://naturstyrelsen.dk/media/131361/3_1_modeller-for-danske-fjorde-og-kystnaere-havomraader-del1.pdf).

[43] Jf. Bevaringsstatus for naturtyper og arter – 2019, Habitatdirektivets Artikel 17-rapportering, Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 340, udgivet i oktober 2019 (LINK) (<https://dce2.au.dk/pub/SR340.pdf>).

[44] Mogens Flindt SDU, Bilag 1b – "Krav til modellering."

Sag:

18/05542

Dato:

18. august 2022.

Emner:

Miljøbeskyttelsesl...

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>) • Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk (<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)
[Tilgængelighedserklæring \(https://www.was.djgst.dk/mfkn-naevneneshus-dk\)](https://www.was.djgst.dk/mfkn-naevneneshus-dk)